

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Кафедра археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ **О. М. Федьков**

підпис

“ 26 ” серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО»

Для підготовки фахівців *першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.*

Освітня професійна програма: Історія

Спеціальність: 032 Історія і археологія.

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки.

Мова навчання: українська.

Розробники програми:

Юрій ХОПТЯР, кандидат історичних наук, доцент кафедри археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін

Робочу програму ухвалено на засіданні кафедри археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін

Протокол № 9 від « 28 » серпня 2023 року.

ПОГОДЖЕНО

Гаранти освітньо-професійної програми _____ (Філінюк А.Г.)

ВСТУП

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

- 1.1. **Метою** вивчення навчальної дисципліни «Пам'яткознавство» є : всебічне дослідження охорона, збереження і популяризація пам'яток історії та культури, як складової частини національної і всесвітньої культурної спадщини.
- 1.2. Основні завдання вивчення дисципліни :
- глибоке усвідомлення студентами місця, сутності і призначення «Пам'яткознавства»;
 - показ процесу створення описів всіх форм історичної спадщини;
 - критичне переосмислення позитивного і негативного в практиці становлення „Пам'яткознавства”, що вкрай необхідно для засвоєння, усвідомлення, аналізу і оцінки завдань, які ставляться перед дослідниками історії;
 - формування у студентів навичок історичного мислення, політичної культури, зацікавлення їх у поглибленні і розширенні державознавчого та історичного світогляду;
 - набуття умінь роботи з історичними, науковими джерелами.

2. ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання/ рік викладання	Четвертий /2023-2024	
Семестр вивчення	сьомий	
нормативна/вибіркова	нормативна	
Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити ЄКТС	
Загальний обсяг годин	120 год.	
Кількість годин навчальних занять	48 год.	
Лекційні заняття	28 год.	
Практичні заняття	0 год.	
Семінарські заняття	20 год.	
Лабораторні заняття	0 год.	
Самостійна та індивідуальна робота	72 год.	
Форма підсумкового контролю	іспит	

3. Статус дисципліни. Навчальна дисципліна належить до обов'язкових компонентів професійної підготовки.

4. Передумову для вивчення дисципліни:

Методика вивчення дисципліни передбачає врахування взаємозв'язків основних тем курсу з поняттями, термінами і категоріями історичних дисциплін у процесі вивчення яких студенти могли б отримати розуміння ролі охорони пам'ток історії та культури України.

Освітня компонента пов'язана із такими навчальними дисциплінами як: «Археологія України», «Історія України», «Спеціальними історичними дисциплінами», «Музеєзнавством» тощо.

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність особи вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі історії та археології або у процесі навчання, здійснювати аналіз історичних явищ і подій, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки й характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 02 Здатність робити смислові узагальнення та висновки, виявляти в інформаційних даних і концептах хиби й вразливі місця, суперечності та неповноту аргументації.

ЗК 03 Готовність до неперервного навчання, до пізнання нового та опанування нових знань і стратегій/ способів мислення.

ЗК 06 Критичність та самокритичність мислення.

ЗК 07 Схильність до самоперевірки отриманих результатів, турбота про якісне виконання професійних завдань.

ЗК 09 Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях, використовувати ввічливі форми звернення до опонента, концентруватися на значущих складових судження, не переходячи на особистості.

ЗК 18 Інтелектуальне сумління, чесність у своїй справі та уникання симуляцій, плагіату й інших виявів академічної не доброчесності.

ЗК 22 Здатність розуміти світоглядні, правові, соціальні, культурно-історичні, духовно-моральні питання, що виходять за межі фахової спеціалізації, завдяки чому відповідально й ефективно діяти в різних суспільних контекстах, сприяючи позитивному розв'язанню нагальних проблем.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК 01 Критичне усвідомлення взаємозв'язку між ключовими фактами, подіями, явищами і процесами в історії України та країн світу на різних етапах історичного розвитку.

ФК 02 Усвідомлення особливостей та визначальних рис розвитку вітчизняної та зарубіжної культури.

ФК 06 Здатність виявляти і опрацьовувати належним чином джерела інформації (бібліографії, історичні документи та нормативно-правові акти, етнографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.) для реалізації науково-дослідних проектів.

ФК 07 Знання та вміння використовувати різноманітні методи виявлення та опрацювання історичних і археологічних джерел, зокрема, інструментарій спеціальних історичних дисциплін, новітні комп'ютерні технології для пошуку та обробки історичних або пов'язаних із ними даних.

ФК 08 Фахові знання та професійні навички роботи з виявлення, опрацювання та охорони матеріальної і нематеріальної культурної спадщини.

ФК 10 Здатність використовувати у фаховій діяльності знання з гуманітарних дисциплін, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

ФК 13 Здатність здійснювати відбір і прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів.

ФК 14 Знання правил археографічної, архівної та музейної роботи, принципів експонування артефактів і підготовки тематико-експозиційного плану.

6. Очікувані результати навчання:

Програмні результати навчання

ПРН 01 Знати основні концептуальні підходи, що використовуються при періодизації вітчизняної та світової історії.

ПРН 10 Вміти використовувати спеціальні історичні дисципліни при характеристиці історичних фактів.

ПРН 13 Володіти навичками організації та проведення (методикою) археологічних досліджень.

ПРН 14 Володіти методикою джерелознавчого аналізу.

ПРН 20 Володіти навичками роботи з комп'ютером на рівні користувача, використовувати інформаційні технології для вирішення практичних завдань у галузі професійної діяльності.

Здобувач вищої освіти, вивчивши курс «Пам'яткознавства», повинен знати:

- Основні історичні джерела пам'ятки та пам'ятники.
- Проблемні, дискусійні питання „Пам'яткознавства”.
- Класифікацію пам'яток.
- «Звід пам'яток історії та культури України».
- Історію охорони пам'яток.
- Археологічні пам'ятки.
- Пам'ятки містобудування.
- Пам'ятки архітектури.
- Пам'ятки мистецтва.

Здобувач вищої освіти, вивчивши курс «Правознавства», повинен уміти:

- Опираючись на вимоги програми, відбирати для підготовки до занять з історії найважливіші проблеми.
- Використовувати свої знання з „Пам'яткознавства” для організації позакласної та пошукової роботи з вихованцями і краєзнавцями.
- Давати оцінку державно-політичним подіям використовуючи „Пам'яткознавства”, як минулого, так і сьогодення.

7. Методи навчання.

- Лекції для ознайомлення з основними теоретичними положеннями курсу «Пам'яткознавство».
- Семінарські заняття, на яких студенти матимуть змогу опрацювати джерела та наукову літературу; навчатися формулювати власні думки, робити аргументовані висновки, дискутувати.
- Самостійна робота з опрацювання окремих питань (написання рефератів, співбесіда).
- Виконання домашніх завдань, підготовка до контрольних заходів.
- Індивідуальні навчально-дослідні завдання, мета яких полягає у самостійному вивченні частини програмового матеріалу; систематизації, поглибленні, узагальненні, закріпленні й практичному застосуванні знань студентів з навчальної дисципліни (написання історіографічних та джерелознавчих оглядів, есе). Кейсовий метод, метод усного навчання, імітаційна і ділова гра.

8. Засобами діагностики результатів навчання є опитування, виконання семінарських, тести, самостійна робота, модульна контрольна робота, екзамен, зокрема із використанням модульного об'єктно-

орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle та ін.

9. Програма навчальної дисципліни:

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	разом	у тому числі				разом	у тому числі			
		лекції	сем. / практич. заняття	лабораторні заняття	самостійна робота		лекції	сем. / практич. заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
Тема 1. (див. нижче)		2	2		1					
Тема 2.		2	2		1					
Тема 3.		2	2		1					
Тема 4		2	2		1					
Тема 5.		2	2		1					
Тема 6.		2	2		1					
Тема 7.		2	2		1					
Тема 8		2	2		1					
Тема 9.		2	2							
Тема 10.		2	2							
Тема 11		2								
Тема 12.		2								
Тема 13.		2								
Тема 14.		2								
Разом годин	56	28	20		8					

№	Тема і зміст лекцій	К-сть годин	Примітки
	<p>Тема 1. Пам'яткознавство як навчальна дисципліна. Охорона пам'яток історії та культури</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> Визначення, предмет, завдання пам'яткознавства. Базові терміни пам'яткознавства. Критерії визначення пам'яток історії та культури. Охорона пам'яток історії та культури на теренах України до 1917 р. Захист і збереження об'єктів у радянський час (1917-1990). Охорона пам'яток історії та культури у добу незалежності України. 	2 год.	
	<p>Тема 2. Багатотомний "Звід пам'яток історії та культури України"</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> Державний проект з підготовки і випуску у світ 	2 год.	

	<p>"Зводу пам'яток історії та культури України".</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Організації, що відповідальні за проект "Зводу пам'яток історії та культури України". 3. Категорії пам'яток, що мають увійти до "Зводу пам'яток історії та культури України". 4. "Звід пам'яток історії та культури України" у дослідженні культурної спадщини. <p>Тема 3. Нерухомі об'єкти культурної спадщини: понятійно-категоріальний аспект, класифікація.</p> <p style="text-align: center;">План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення нерухомих об'єктів культурної спадщини. 2. Поняття категорій нерухомих об'єктів культурної спадщини. 3. Класифікація нерухомих об'єктів культурної спадщини. <p>Тема 4. Пам'ятки історії у загальній системі культурної спадщини.</p> <p style="text-align: center;">План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Понятійно-термінологічні аспекти. 2. Критерії оцінювання та відбору пам'яток історії. 3. Основні принципи класифікації. <p>Тема 5. Мистецька спадщина України: питання дослідження і збереження.</p> <p style="text-align: center;">План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пам'ятки монументального мистецтва України: <ol style="list-style-type: none"> а) пам'ятки монументальної скульптури; б) пам'ятки монументального живопису; в) пам'ятки монументально-декоративного і декоративно-ужиткового мистецтва. 2. Вивчення і збереження пам'яток монументального мистецтва: історична ретроспектива і сучасний стан. <p>Тема 6. Пам'ятки архітектури: проблеми визначення та класифікації.</p> <p style="text-align: center;">План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення пам'яток архітектури. 2. З історії пам'яток архітектури. 3. Пошуки визначення пам'яток архітектури. 4. Класифікація пам'яток архітектури. 5. Невирішені проблеми. <p>Тема 7. Місце пам'яток містобудування в системі культурної спадщини</p> <p style="text-align: center;">План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття пам'ятки містобудування. 2. Історія питання. 3. Основоположні принципи і визначення пам'яток містобудування. 4. Компоненти пам'яток містобудування та їх 	<p>2 год.</p> <p>2 год.</p> <p>4 год.</p> <p>4 год.</p> <p>4 год.</p>	
--	---	---	--

	<p>класифікація.</p> <p>Тема 8. Археологічна спадщина України: проблеми визначення та поціновування.</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення пам'яток археологічної спадщини. 2. Відбір пам'яток археологічної спадщини. 3. Значення пам'яток археологічної спадщини. <p>Тема 9-10. Українська культурна спадщина за кордоном в контексті підготовки тому "Зводу пам'яток історії та культури України" по зарубіжним країнам</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Структурний аналіз нерухомих пам'яток української культури в країнах світу. 2. Види пам'яток української діаспори в країнах світу. 3. Пам'ятники монументального мистецтва. 4. Поняття історичної спадщини. 5. Поняття архітектурної спадщини. 6. Мистецька спадщина. 7. Проблеми збереження пам'яток історії та культури за кордоном. 	4 год.	
		4 год.	

Плани практичних занять (14 год.).

Практичне заняття № 1. Теоретичні проблеми пам'яткознавства.

План.

1. "Пам'яткознавство" в системі наукових знань.
2. Базові терміни "Пам'яткознавства".
3. Критерії визначення пам'яток історії та культури.

Практичне заняття № 2. З історії охорони та збереження пам'яток історії та культури.

План.

1. Пам'ятки історії та культури – значний пласт культурної спадщини.
2. Наукова систематизація пам'яток історії та культури.
3. Наукові товариства, як осередки охорони та збереження пам'яток історії та культури.

4. Музейні заклади в процесі охорони та збереження пам'яток історії та культури.
5. Популяризація пам'яток охорони та збереження пам'яток історії та культури.

Практичне заняття № 3. Багатотомний "Звід пам'яток історії та культури України"

План

1. "Звід пам'яток історії та культури України" – важлива складова духовних надбань людства.
2. Початок роботи над "Зводом пам'яток історії та культури України".
3. Основний зміст "Зводу пам'яток історії та культури України".
4. Значення "Зводу пам'яток історії та культури України".

Практичне заняття № 4. Формування концепції захисту та збереження нерухомих пам'яток в зарубіжних країнах.

План

1. Визначення пам'яток історії та культури кожного народу.
2. Зарубіжна історіографія з питань захисту історико-культурної спадщини за кордоном.
3. Етапи формування концептуальних положень пам'яткознавства.
4. Культурні цінності та культурна спадщина.
5. Правоохоронна діяльність в країнах Європи та Америки.

Практичне заняття № 5. Критерії класифікації та оцінювання пам'яток археології.

План

1. Визначення та поняття пам'яток археології.
2. Класифікація пам'яток археології.
3. Спроба оцінювання пам'яток археології.
4. Археологічні пам'ятки загальнодержавного значення.

Практичне заняття № 6. Нерухомі пам'ятки історії

План

1. Визначення терміну "нерухомих пам'яток історії".
2. Критерії оцінки та відбору нерухомих пам'яток історії.
3. Основні принципи класифікації нерухомих пам'яток історії.
4. Методологічні підходи до виявлення та обліку нерухомих пам'яток історії.
5. Характеристика типів нерухомих пам'яток історії.
6. Специфіка суспільного використання нерухомих пам'яток історії.
7. Проблеми музеєфікації нерухомих пам'яток історії.

Практичне заняття № 7. Пам'ятки історії виробництва і техніки.

План

1. Визначення пам'яток історії виробництва і техніки.
2. Класифікаційні види пам'яток історії виробництва і техніки.
3. Пам'ятки історії виробництва і техніки і "Звід пам'яток історії та культури України".
4. Життя і діяльність діячів виробництва і техніки та їх внесок у справу техніко-економічного розвитку.

Практичне заняття № 8. Пам'ятки архітектури.

План

1. Визначення пам'яток історії архітектури.
2. Історія виникнення вивчення пам'яток архітектури.
3. Пошуки пам'яток історії архітектури.
4. Поняття пам'ятки архітектури.
5. Класифікація пам'яток історії архітектури.
6. Невирішені проблеми пам'яток історії архітектури.

Практичне заняття № 9. Пам'ятки містобудування.

План

1. Місце пам'яток містобудування в системі культурної спадщини.
2. Поняття пам'ятки містобудування.
3. Основоположні принципи і визначення пам'яток містобудування.
4. Компоненти пам'ятки містобудування.
5. Класифікація пам'яток містобудування.

Практичне заняття № 10. Пам'ятки монументального мистецтва.

План

1. Місце пам'яток монументального мистецтва в системі культурної спадщини.
2. Визначення пам'яток монументального мистецтва.
3. Класифікація пам'яток монументального мистецтва.
4. Історія вивчення пам'яток монументального мистецтва до 1917 р.
5. Історія вивчення пам'яток монументального мистецтва після 1917 р. в радянський час.
6. Вивчення пам'яток монументального мистецтва після 1991 р. за часів незалежності України.

10. Форми поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, виконання практичних завдань, а також у формі тестування.

Формою підсумкового контролю, відповідно до ОПШ, є залік.

11. Критерії оцінювання результатів навчання.

Поточний контроль	Модульна контрольна робота	Самостійна робота	Підсумкова оцінка
40 балів	40 бали	20 балів	100 балів

Критерії оцінювання семінарського заняття.

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів.

Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

Питання для контролю.

1. Визначення, предмет, завдання "Пам'яткознавства".
2. Базові терміни пам'яткознавства.
3. Критерії визначення пам'яток історії та культури.
4. Охорона пам'яток історії та культури на теренах України до 1917 р.
5. Захист і збереження об'єктів у радянський час (1917-1990).
6. Охорона пам'яток історії та культури у добу незалежності України.
7. "Пам'яткознавство" в системі наукових знань.
8. Базові терміни "Пам'яткознавства".
9. Критерії визначення пам'яток історії та культури.
10. Пам'ятки історії та культури – значний пласт культурної спадщини.
11. Наукова систематизація пам'яток історії та культури.
12. Наукові товариства, як осередки охорони та збереження пам'яток історії та культури.
13. Музейні заклади в процесі охорони та збереження пам'яток історії та культури.
14. Популяризація пам'яток охорони та збереження пам'яток історії та культури.

15. "Звід пам'яток історії та культури України" – важлива складова духовних надбань людства.
16. Початок роботи над "Зводом пам'яток історії та культури України".
17. Основний зміст "Зводу пам'яток історії та культури України".
18. Значення "Зводу пам'яток історії та культури України".
19. Визначення пам'яток історії та культури кожного народу.
20. Зарубіжна історіографія з питань захисту історико-культурної спадщини за кордоном.
21. Етапи формування концептуальних положень "Пам'яткознавства".
22. Культурні цінності та культурна спадщина.
23. Правоохоронна діяльність в країнах Європи та Америки.
24. Визначення та поняття пам'яток археології.
25. Класифікація пам'яток археології.
26. Спроба оцінювання пам'яток археології.
27. Археологічні пам'ятки загальнодержавного значення.
28. Визначення терміну "нерухомих пам'яток історії".
29. Критерії оцінки та відбору нерухомих пам'яток історії.
30. Основні принципи класифікації нерухомих пам'яток історії.
31. Методологічні підходи до виявлення та обліку нерухомих пам'яток історії.
32. Характеристика типів нерухомих пам'яток історії.
33. Специфіка суспільного використання нерухомих пам'яток історії.
34. Проблеми музеєфікації нерухомих пам'яток історії.
35. Визначення пам'яток історії виробництва і техніки.
36. Класифікаційні види пам'яток історії виробництва і техніки.
37. Пам'ятки історії виробництва і техніки і "Звід пам'яток історії та культури України".
38. Життя і діяльність діячів виробництва і техніки та їх внесок у справу техніко-економічного розвитку.
39. Визначення пам'яток історії архітектури.
40. Історія виникнення вивчення пам'яток архітектури.
41. Пошуки пам'яток історії архітектури.
42. Поняття пам'ятки архітектури.
43. Класифікація пам'яток історії архітектури.
44. Невирішені проблеми пам'яток історії архітектури.
45. Місце пам'яток містобудування в системі культурної спадщини.
46. Поняття пам'ятки містобудування.
47. Основоположні принципи і визначення пам'яток містобудування.
48. Компоненти пам'ятки містобудування.
49. Класифікація пам'яток містобудування.
50. Місце пам'яток монументального мистецтва в системі культурної спадщини.
51. Визначення пам'яток монументального мистецтва.
52. Класифікація пам'яток монументального мистецтва.
53. Історія вивчення пам'яток монументального мистецтва до 1917 р.
54. Історія вивчення пам'яток монументального мистецтва після 1917 р. в радянський час.
55. Вивчення пам'яток монументального мистецтва після 1991 р. за часів незалежності України.

Відповіді студентів на практичних заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями:

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів

		академічної доброчесності.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів

		академічної доброчесності.
Високий (творчо- професійни й)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

«Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка»

URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Після вивчення освітнього компоненту здобувачі пишуть модульну контрольну роботу.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються усі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати.

Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання модульних контрольних робіт отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для виконання або не виконали завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота проводиться у формі письмової відповіді на запропоновані запитання. Максимальна кількість балів за МКР – 40. Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити не менше 24, у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно.

Оцінювання модульної контрольної роботи

Шкала ECTS	Критерії оцінювання
«відмінно»	Здобувач вищої освіти у відповідях на варіант МКР демонструє глибокі знання з Політичної ризикології, повною мірою володіє матеріалом, що дозволяє виявляти розуміння змісту предмету, його основних положень, категоріального апарату тощо, може обґрунтовувати свої судження, аргументуючи правильну відповідь, логічно та послідовно формулює текст відповідей на поставлені завдання.
«добре»	Результати відповідей здобувача вищої освіти на варіант МКР відповідають тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому здобувач допускає певні неточності та незначні

	помилки. Здобувач володіє матеріалом, правильно відповідаючи на поставлені завдання, логічно формулює відповіді, намагаючись аргументувати їх.
«задовільно»	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР дозволяють виявити знання і розуміння основних положень предмета, певне володіння категоріальним апаратом, проте характеризуються фрагментарністю, відсутністю повноти та аргументованості. Здобувач допускає помилки при відповідях на питання МКР, не вміє достатньо обґрунтувати свої судження.
«незадовільно»	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР не виявили знань та розуміння основних положень предмета, що спричинило значну кількість помилок або, взагалі, повну/часткову відсутність відповідей. Здобувач не вміє логічно побудувати відповідь, обґрунтовувати свої судження, плутається у розумінні категоріального апарату тощо.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Робота оцінюється в 20-18 балів, якщо: автором чітко поставлена проблема і представлена власна точка зору стосовно її вирішення; проблема розкрита на високому теоретичному рівні, простежені системні зв'язки предмету дослідження, подані обґрунтування заявлених характеристик з коректним використанням фахових термінів, що мають відношення до завдання; надана аргументація власної думки з опорою на соціально-політичний аспект в контексті проблематики; робота розгорнуто розкриває заявлену тему.

Робота оцінюється в 16-18 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) стосовно вирішення проблеми; тема розкрита з конкретним використанням спеціальних понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки та обґрунтування явно не простежуються); надана аргументація власної думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики; заявлена тема розкрита не в повній мірі, зокрема не проаналізовані деякі суттєві характеристики предмету аналізу.

Робота оцінюється в 14-16 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів; дана аргументація своєї думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики без теоретичного обґрунтування; заявлена тема розкрита не до кінця, а саме: розкриті лише деякі суттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 12-14 бали, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита на

буденному(а не теоретичному) рівні; аргументація власної думки слабо пов'язана з розкриттям проблеми; опущений аналіз суттєвих характеристик явища, тобто розкриті лише несуттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 0 балів, якщо: робота є плагіатом, тобто коли автор скористається нечесним шляхом представлення чужих думок власними.

Академічна добросесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недобросесності. Виявлення ознак академічної недобросесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

URL: <https://integrity.kpnu.edu.ua/>

Неформальна освіта. Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Порядок визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)».

URL: <https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

В неформальній освіті:

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю);

- підготовка конкурсної наукової роботи;

- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;

- призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді;

В інформальній освіті:

- наявність наукової публікації;

- волонтерська діяльність.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно
82-89	B (дуже добре)	25	добре
75-81	C (добре)	30	
67-74	D (задовільно)	25	задовільно
60-66	E (достатньо)	10	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)		

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом історичного факультету та з дозволу ректора університету.

12. Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту «Пам'яткознавства»:

- кредити присвоюються здобувачам вищої освіти після завершення навчальної дисципліни та успішного оцінювання досягнутих ними результатів навчання;

- критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, яких складає 60 % від максимально можливої кількості балів, визначеної відповідними нормативними документами Університету;

- здобувачам вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю отримав незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки;

- ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий – комісії, яку створюють за розпорядженням декана факультету.

- за неуспішного проходження оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом кредити здобувачу вищої освіти не присвоюють.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання технічних засобів для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор). Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення відеоконференцій.

14.Рекомендована література

Нормативні джерела:

1. Європейська соціальна хартія ETS № 35 прийнята Радою Європи: Міжнародний документ від 18 жовтня 1961. Інформаційний бюлетень Міністерства праці України “Людина і праця”. 1992. № 5
2. Загальна декларація прав людини. Резолюція 217А (II) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Резолюція 2200-А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 р. Ратифікований Українською РСР згідно з Указом Президії Верховної Ради УРСР від 19 жовтня 1973 р. № 2148. URL: <http://www.rada.gov.ua>
4. Конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Перший протокол та протоколи № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Ратифіковані Україною 17 липня 1997 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>
5. Конституція України / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. Редакція 01.01.2020. *Законодавство України* : база даних /

- Верховна рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Кодекс законів про працю України, редакція 27.04.2021 р. *Законодавство України* : база даних / Верховна рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
7. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Офіційний вісник України. 2003. №11. 28 березня. ст.461
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984 1984 р., № 51, ст. 1122
9. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII, редакція 27.01.2021 р. *Законодавство України* : база даних / Верховна рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
10. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. № 108/95ВР . Відомості Верховної Ради України. 1995. № 17. ст.121.
11. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01 липня 1993 р. № 3356XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 36. ст.361.
12. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 р. № 1045XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 45. ст.397
13. Про державну службу / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст.43. Редакція від 28.05.2023. *Законодавство України* : база даних / Верховна рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
14. Закон України «Про охорону культурної спадщини» // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112.
15. Закон України «Про музеї та музейну справу (за станом на 21 березня 2000 р.)» / Верховна Рада України. Офіційне вид. К.: Парламентське видавництво, 2000. 19 с.;
16. Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» / Верховна Рада України. Офіц. вид. К.: Парламентське вид. 2005. 28 с.

Основні джерела:

1. Акуленко В.І. Охорона пам'яток культури в Україні (1917-1990). К.: ТОВ «Юстініан», 2013. 616 с.
2. Актуальні питання виявлення і дослідження пам'яток історії та культури. К.: Освіта, 2009. Ч. 1. 287 с.
3. Біляшівський М. Справи українського мистецтва // Шлях. 2018. № 15. С. 49 -51.
4. Горбик В.О., Денисенко Г.Г. Звід пам'яток історії та культури України // Основи пам'яткознавства. К.: Промінь, 2012. 337 с.
5. Данилюк Ю.З. Розвиток громадських ініціатив по збереженню історико-культурної спадщини в 60-80-х роках // Охорона, використання та пропаганда пам'яток історії та культури в

- Українській РСР. Збірник методичних матеріалів в шести частинах. К.: Промінь, 2009. Ч. 4. 208 с..
6. Заремба С. Нариси з історії українського пам'яткознавства. К.: ТОВ "Вид-во Аретта", 2002. 204 с.
 7. Заремба С.З. Пам'яткознавство України: історія і сучасність. К.: ТОВ "Вид-во Аретта", 2016. 300 с.
 8. Енциклопедія історії України . К.: Інститут історії НАН України , 2010. Т.1-10.
 9. Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження. К.: ТОВ «Юстініан», 2008. 150 с.
 10. Ковпаненко Н.Г. Проблеми висвітлення мистецької спадщини у «Зводі Пам'яток історії та культури України». К.: Інститут історії НАН України, 2011. 710 с.
 11. Константинов В. О. Охорона пам'яток науки і техніки (методичні рекомендації) // К.: Праці Центру пам'яткознавства. 2013. Вип. 2. 77 с.
 12. **Культурна спадщина в контексті ""Зводу пам'яток історії та культури України""**/ Кот С.І., Денисенко Г.Г., Івакін Г.Ю., Катаргіна Т.І., Ковпаненко Н.Г., Скрипник П.І., Тимофійко В.І., Титова О.М., Федорова Л.Д. К.: Інститут історії НАН України, 2015. 486 с.
 13. Пам'ятки історії та культури Вінницької області: словникова частина / Упорядники Ю.А. Зінько, М.Р. Мудраченко та ін. Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2011. 374 с.
 14. Пам'ятники історії і культури Волинської області. Науково-допоміжний бібліографічний вказівник. Луцьк: Волинь, 1985. 304 с.
 15. **Пам'яткознавчі студії в Україні: теорія і практика.** К.: Інститут історії НАН України, 2007. 336 с.
 16. **Праці центру пам'яткознавства. Вип.1.** К.: Інститут історії НАН України, 2002. 123 с.
 17. **Праці центру пам'яткознавства. Вип.2.** К.: Інститут історії НАН України, 2003. 209 с.
 18. Прибега Л.В. Україна в контексті міжнародної системи охорони культурної спадщини // Пам'ятки історії та культури України. Дослідження та збереження. Зошит 1. К.: Інститут історії НАН України, 2005. 202 с..
 19. Теоретичні та науково методологічні засади підготовки статей про пам'ятки історії до «Зводу пам'яток історії та культури України. К.: Інститут історії НАН України, 2011. 192 с.
 20. Охорона, використання та пропаганда пам'яток історії та культури в Україні. Збірник методичних матеріалів в шести частинах. К.: ТОВ «Юстініан», 2019. Ч. 1. 480 с.

21. Швецова-Водка Г. Загальна теорія документа і книги. К.: Знання, 2014. 405 с.

Допоміжні матеріали:

1. Звід пам'яток історії та культури України. Київ. Кн. 1, ч. 2. К.: НАН України, 2011. 700 с.
2. Матеріали до багатотомного «зводу пам'яток історії та культури України» м. Севастополь. К.: Хвиля, 2014. 300 с.
3. Звід пам'яток історії та культури України м. Львів. Т. 1. Львів: Каменяр. 130 с.
4. Пам'ятки історії і культури Вінницької області. Словникова частина. Вінниця: Слово, 2011. 483 с.
5. Пам'ятки Житомира. Енциклопедія. Житомир: Промінь, 2009. 600 с.
6. Звід пам'яток історії та культури України: Полтавська область. Новосанжарський район. Полтава: Нива, 2007. 190 с.
7. Звід пам'яток історії і культури Івано-Франківської області. Богородчанський район. Івано-Франківськ: Карпати, 2008. 350 с.
8. Некрополі м. Івано-Франківська. Івано-Франківськ: Карпати, 2008. 320 с.
9. Пам'ятки історії Середино-Будського району. Суми: Освіта, 2005. 432 с.
10. Пам'ятки історії міста Глухова та населених пунктів Глухівського району. Матеріали з підготовки «Зводу пам'яток історії та культури України» по Сумській області. Суми: Освіта, 2007. 367 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. www.zakon2.rada.gov.ua (Законодавство України).
2. <https://www.kmu.gov.ua> (Нормативна база Кабінету міністрів України).
3. <https://mon.gov.ua> (Нормативно-правова база освіти).
4. <http://pidruchniki.ws> (Підручники з основ правознавства)
5. www.nbuv.gov.ua (Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського).
6. www.his.1september.ru/urok (Методичні розробки та рекомендації з викладання суспільних дисциплін).
7. www.britannica.com (Он-лайн енциклопедія «Британіка»).
8. www.uk.wikipedia.org (Україномовна версія он-лайн енциклопедія «Вікіпедія»).

9. <https://wiki.cuspu.edu.ua> (Навчальний курс «Методика навчання правознавства»)